Yeme Davran?? Modeli Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Yeme Davran?? Modeli Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33127

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Yeme Davran?? Modeli Ölçe?i, bireylerin yeme davran??lar?n? ve bu davran??lar?n alt?nda yatan bili?sel, duygusal veya çevresel faktörleri sistematik olarak de?erlendirmek amac?yla geli?tirilmi? bir ölçektir. Ölçe?in Türkiye uyarlamas? ve psikometrik özellikleri, 2018 y?l?nda Burcu Ye?ilkaya taraf?ndan **Tip 2 Diyabet** hastalar? üzerinde yap?lan doktora tezi kapsam?nda incelenmi?tir. Bu uyarlama çal??mas?, orijinal ölçe?in 51 maddelik yap?s?n? koruyarak, özellikle kronik hastal?k yönetimi ba?lam?nda **yeme davran??lar?n?n** anla??lmas?na katk? sa?lamay? hedeflemi?tir. Ölçek, bireyin yeme al??kanl?klar?n? 5'li Likert tipi derecelendirme sistemi kullanarak kapsaml? bir ?ekilde kaydetmektedir.

Anahtar Kelimeler

Yeme Davran???, Yeme Davran?? Modeli Ölçe?i, Tip 2 Diyabet, Psikometrik Özellikler, Uyarlama, Geçerlik, Güvenirlik.

Yazarlar

Burcu YE??LKAYA

Amaç

Bu ölçe?in temel amac?, bireylerin **yeme davran??lar?n?** modelleyen faktörleri kapsaml? bir ?ekilde ölçmek ve de?erlendirmektir. Türkiye uyarlamas? özelinde, amaç, özellikle kronik bir sa?l?k sorunu olan **Tip 2 Diyabet** tan?s? alm?? bireylerde yeme davran?? modelinin geçerli ve güvenilir bir ?ekilde ölçülmesini sa?lamakt?r. Diyabet yönetiminde yeme davran??lar?n?n kritik rolü göz önüne al?nd???nda, ölçek sonuçlar?, bu bireylerin ya?am kalitesi düzeyleri ile ili?kilendirilerek, hastal???n yönetimine yönelik davran??sal müdahale stratejilerinin geli?tirilmesine bilimsel zemin haz?rlamaktad?r.

Ölçek adaptasyon çal??mas?, orijinal arac?n Türk kültürüne ve diline uygunlu?unu test ederek, ulusal ara?t?rmalarda standart bir **ölçek** kullan?lmas?n? mümkün k?lmay? hedeflemi?tir.

Yap?

Yeme Davran?? Modeli Ölçe?i, yeme eylemini etkileyen karma??k bili?sel, duygusal ve çevresel faktörleri ölçen çok boyutlu bir **yap?y?** temsil etmektedir. Bu yap?, genellikle k?s?tlanm?? yeme, duygusal yeme ve d??sal yeme gibi temel bile?enleri içerir. Ölçek, bireyin g?da al?m?n? nas?l düzenledi?ini, duygusal durumlar?n yeme seçimlerini ne ölçüde etkiledi?ini ve çevresel ipuçlar?na (örne?in, yiyeceklerin mevcudiyeti veya sosyal ortamlar) kar?? gösterilen tepkileri de?erlendirir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

51 maddelik bu kapsaml? araç, yeme davran???n?n alt?nda yatan **motivasyonlar?** ve düzenleme biçimlerini derinlemesine inceleme olana?? sunar. Ölçek, bireylerin yeme al??kanl?klar?ndaki sapmalar? ve bu sapmalar?n sa?l?kl? ya?am tarz? hedeflerine ula?madaki engellerini belirlemeye yard?mc? olan yap?sal bile?enleri ölçmektedir.

Geçerlik

Ölçe?in Türkiye popülasyonu üzerindeki **geçerlik** çal??malar?, Ye?ilkaya (2018) taraf?ndan yürütülen doktora tezi kapsam?nda detayl? olarak incelenmi?tir. Geçerlik analizleri, ölçe?in amaçlad??? yap?y? ne kadar do?ru ölçtü?ünü belirlemek üzere gerçekle?tirilmi?tir. Bu kapsamda, yap?sal uygunlu?u test etmek amac?yla faktör analizi teknikleri kullan?lm??, ayr?ca ölçüt ba??ml? geçerlik ve kapsam geçerli?i gibi yöntemlerle arac?n teorik beklentilerle uyumu de?erlendirilmi?tir.

Geçerlik incelemesi, özellikle **Tip 2 Diyabet** hastalar?n?n yeme davran??lar?n? ölçme ba?lam?nda arac?n kültürel ve psikometrik uygunlu?unu saptamay? amaçlam??t?r. Spesifik geçerlik katsay?lar? ve detayl? bulgular, ?stanbul Okan Üniversitesi Sa?l?k Bilimleri Enstitüsü'nde sunulan ilgili doktora tezinde bulunmaktad?r.

Güvenirlik

Yeme Davran?? Modeli Ölçe?i'nin **güvenirlik** analizleri de doktora tezi çal??mas?nda kapsaml? bir ?ekilde raporlanm??t?r. Güvenirlik, ölçe?in ölçtü?ü özelli?i tutarl? ve hatas?z bir ?ekilde ölçme yetene?ini ifade eder. Bu çal??ma, ölçe?in iç tutarl?l?k düzeylerini belirlemek amac?yla yayg?n olarak kullan?lan Cronbach Alfa katsay?s? gibi istatistiksel yöntemlerle incelenmi?tir. Yüksek güvenirlik katsay?lar?, 51 maddelik ölçek setinin, **yeme davran???n?n** farkl? yönlerini tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü göstermektedir.

Uyarlama sürecinde, ölçe?in Türk örnekleminde de yeterli düzeyde iç tutarl?l??a sahip oldu?u do?rulanm??t?r. Detayl? alt boyut güvenirlik katsay?lar? ve di?er güvenirlik yöntemlerine (örne?in, test-tekrar test güvenirli?i) ili?kin bulgular, orijinal akademik kaynakta mevcuttur.

Faktör Analizi

Uyarlama çal??malar?n?n temel bir bile?eni olarak, Yeme Davran?? Modeli Ölçe?i'nin yap? geçerli?ini desteklemek amac?yla **faktör analizi** yöntemleri kullan?lm??t?r. Bu analizler, orijinal ölçe?in varsay?lan çok boyutlu yap?s?n?n (örne?in k?s?tl? yeme, duygusal yeme) Türk örnekleminde de istatistiksel olarak korunup korunmad???n? belirlemeye yard?mc? olur. Ara?t?rmada, Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) veya Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) tekniklerinden biri veya her ikisi kullan?larak, 51 maddenin teorik olarak beklenen alt boyutlara nas?l da??ld??? incelenmi?tir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Faktör analizinin sonuçlar?, ölçe?in hangi faktörleri ölçtü?ünü netle?tirerek, yeme davran???n?n hangi bile?enlerinin **Tip 2 Diyabet** hastalar?nda özellikle belirgin oldu?unu ortaya koymaktad?r. Bu analizler, ölçe?in yap?sal bütünlü?ünü kan?tlamak ve klinik uygulamalara rehberlik etmek aç?s?ndan kritik öneme sahiptir.

Araç

Test Type: Uyarlama (Ölçek Adaptasyonu)

Format: Öz Bildirim Ölçe?i (51 madde)

Language Available: Türkçe

Population Group: Klinik Popülasyon (Özellikle kronik hastal??? olan bireyler)

Age Group: Yeti?kin

Population Details: Türkiye'de ya?ayan **Tip 2 Diyabet** tan?s? alm?? bireyler üzerinde geçerlik ve güvenirlik çal??mas? yap?lm??t?r.

Test Methodology: 5'li Likert tipi derecelendirme kullan?lmaktad?r. Yan?t seçenekleri ?unlard?r:

1 kesinlikle kat?lm?yorum
2 kat?lm?yorum
3 nötr veya uygun de?il
4 kat?l?yorum
5 kesinlikle kat?l?yorum

Anahtar Kelimeler

Yeme Davran???, Duygusal Yeme, K?s?tlanm?? Yeme, Tip 2 Diyabet, Ya?am Kalitesi, Psikometrik Araç, 51 Maddeli Ölçek.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut de?ildir.

Affiliation Email addresses: burcuyavunc@hotmail.com

Correspondence Address: ?stanbul Okan Üniversitesi, Sa?l?k Bilimleri Enstitüsü (Doktora Tezi Ba?lam?nda)

ARABPSYCHOLOGY.COM

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçe?in uyarlama çal??mas? 2018 y?l?nda tamamlanm??t?r. Ölçe?in akademik veya klinik amaçl? kullan?m? için gerekli izinlerin ve telif haklar?n?n detaylar?, sorumlu yazar Burcu Ye?ilkaya ile do?rudan ileti?ime geçilerek ö?renilmelidir. Ölçek, bir doktora tezi kapsam?nda kullan?ma sunuldu?undan, kullan?m? için yazar onay? al?nmas? önerilmektedir.

Kaynaklar

Ye?ilkaya, B. (2018). *Tip 2 diyabetlilerde yeme davran?? modeli ölçe?inin geçerlik ve güvenilirli?i ve ya?am kalitesinin de?erlendirilmesi* (Doktora Tezi). ?stanbul Okan Üniversitesi, Sa?l?k Bilimleri Enstitüsü, ?stanbul.

Bu teze YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden eri?im sa?lanabilir: tez.yok.gov.tr

Ölçe?in orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: yeme-davranis-modeli-olcegi-toad.pdf

Yeme Davran?? Modeli Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmu? olup, hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemi?tir.

Yeme Davran?? Modeli Ölçe?i toplam 51 maddeden olu?maktad?r. A?a??da örnek maddeler sunulmu?tur:

1. ??e giderken fast food tarzi kahvalt? yapmam.
2. Duygular?m, ne yedi?imi ve ne kadar yiyece?imi etkiler.

ARABPSYCHOLOGY.COM